

In the direction of humanistic education through the art of music it is transformed into personal human values that are essential in human life. Aesthetic education of preschool children by means of music is aimed at developing the ability to perceive, feel and understand beauty, notice the good and bad, act independently, joining thus to different types of artistic activity.

The author stresses that I. Gazina in her study has noted that the Ukrainian folk music and song that are easy to comprehend, highly emotive and full of meaning, reflecting the traditional Ukrainian national culture, undoubtedly the best educational factors impact on preschool children. Music for them is natural ambience that evokes creativity, develops artistic and aesthetic abilities of the individual, specifically affect the underlying processes of the internal world of the child, the formation of patriotic feelings and the formation of interest in the Ukrainian national values which, in turn, is a sure foundation for further formation of the citizen-patriot with wide national consciousness and identity. National culture is the basis of formation of a fully developed personality and its implementation.

Musical activity creates the necessary conditions for the moral education of the individual, the formation of his moral qualities, education foundations of general culture. National education by means of music aimed at the formation of patriotic feelings and interest in Ukrainian national values, in turn, is a reliable foundation for the further formation of a citizen-patriot. Thus, the art of music has a great educational potential, the use of which contributes to the formation of the child's personality of the preschool age.

Key words: *art of music, music education, music, pre-school children, humanistic, moral, aesthetic, national education.*

УДК 373.31:37.018.265

А. П. Колишкіна

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ ШКОЛИ І СІМ'Ї У ВИХОВАННІ ШКОЛЯРІВ

У статті узагальнено спроби різних науковців визначити особливість взаємодії як соціального механізму. Здійснено аналіз сутності та структури поняття «взаємодія», у ході якого важливо звернутися до розгляду категорій «педагогічна взаємодія» та «спільна діяльність». З'ясовано, що взаємодія – самостійна категорія педагогіки, відмінна від «спільної діяльності», і проблема взаємодії виховних інститутів є більш багатоплановою, ніж аспект об'єднання виховних сил у спільній діяльності. Обґрунтовано структурні компоненти в системі взаємодії школи і сім'ї, уточнено функції взаємодії школи і сім'ї щодо формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів (діагностична, прогностична, ціннісна, організаційно-управлінська, рефлексивна), а також сформульовано визначення ключового поняття проблеми.

Ключові слова: *взаємодія, педагогічна взаємодія, методична взаємодія, спільна діяльність, функції взаємодії, виховання, поведінка, учні початкових класів.*

Постановка проблеми. Взаємодія школи та сім'ї – складна проблема, що пройшла тривалий розвиток, набуваючи різного сенсу, характеризуючись різними підходами до її розв'язання на різних етапах поступу суспільства. Актуальність проблеми взаємодії школи та сім'ї засвідчує її відображення в Законі України «Про освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Національній

програмі виховання дітей та молоді, інших нормативних документах.

Аналіз актуальних досліджень. Після дослідження проблеми взаємодії школи та сім'ї у вихованні дітей, аналізу різноманітних підходів до її розв'язання стає очевидним, що в сучасній педагогіці взаємодія розглядається як рушій педагогічного процесу й у зв'язку з цим досліджується науковцями в історичному (В. Е. Гмурман, Ф. Ф. Корольов, дидактичному (Ю. К. Бабанський, М. М. Поташнік), виховному аспектах (Т. Ф. Алексеєнко, Т. О. Виноградова, Т. В. Кравченко, Л. В. Повалій). Філософський аспект взаємодії досліджували В. П. Кузьмін, А. Г. Спіркін.

Мета даної статті полягає в аналізі сутності взаємодії як соціального механізму, визначенні змісту цього процесу, основних форм і методів його реалізації в контексті формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів.

Виклад основного матеріалу. У сучасній філософській літературі аналізу взаємодії присвячено порівняно невелику кількість досліджень. Як філософська категорія «взаємодія» визначає найбільш загальну форму руху й розвитку, процес обопільного впливу суб'єктів один на одного; структуру будь-якої системи, властивостей притаманних їй процесів; виявляється, передусім, у цілеспрямованих зв'язках, взаємній зумовленості явищ.

Взаємодія з точки зору психології, як зазначає В. Б. Шапар, це процес безпосереднього або опосередкованого впливу соціальних об'єктів (суб'єктів) один на одного, що породжує їх взаємну зумовленість. Характеризуючи соціальну взаємодію, Г. В. Дворецька вважає її безпосереднім контактом між людьми. Це процес, в межах якого індивіди впливають на вчинки та спосіб думок одне одного. Вочевидь, існує обопільний вплив суб'єктів взаємодії на формування особистісних новоутворень, тобто під час взаємодії відбуваються взаємні зміни в суб'єктах, які залучаються до цього процесу.

Близьким до поняття «взаємодія» є «спільна діяльність». На думку Т. В. Кравченко, якщо в першому випадку йдеться про взаємний вплив суб'єктів один на одного, який зумовлює їх рівномірний розвиток, то спільна діяльність передбачає узгоджену діяльність для досягнення спільної мети [4, 159].

Принципи, на яких ґрунтується спільна діяльність школи та сім'ї, проаналізовані Н. І. Кураповою, Л. Панфіловою. Такими принципами є: органічний зв'язок діяльності школи та сім'ї; поєднання форм індивідуальної, групової та масової роботи; опора на позитивні якості батьків, учнів, на позитивний досвід у вихованні дітей; принцип паралельної дії вчителів на батьків, суспільства на батьків, батьків на батьків.

Якщо під час взаємодії неможливо відокремити діяльність одного учасника від діяльності іншого, то під час спільної діяльності суб'єкти можуть діяти розрізнено, однак сукупність їхніх дій має забезпечувати

досягнення спільної мети. Отже, передусім, взаємодія – це не тільки вплив людей один на одного, але й безпосередня організація їхніх спільних дій, що дозволяє групі реалізувати загальну для її членів діяльність.

За уявленнями О. О. Бодальова та В. Я. Ляудіс, взаємодія завжди складається з двох компонентів: змісту і стилю. Зміст взаємодії визначає, навколо чого або з приводу чого розгортається та чи інша діяльність. Стиль взаємодії вказує на те, як людина взаємодіє з оточуючими. У такому разі можна вести мову про продуктивний і непродуктивний стиль взаємодії. Продуктивний стиль являє собою плідний спосіб контакту партнерів, сприяє встановленню і зміцненню стосунків, які ґрунтуються на взаємній довірі, розкриттю особистісних потенціалів і досягненню високих результатів спільної діяльності. Непродуктивний стиль взаємодії – неплідний спосіб контакту партнерів, що блокує реалізацію особистісних потенціалів і досягнення оптимальних результатів спільної діяльності.

Зміст взаємодії розкривається, якщо вона втілена в певній спільній діяльності, вважає Г. М. Андреева. Взаємодія – це той елемент спілкування, що фіксує як обмін інформацією, так і організацію спільних дій, тобто комунікація відбувається під час спільної діяльності.

Для педагогічних досліджень взаємодії характерне поєднання причинно-наслідкового та змістового підходів: простежується філософське трактування взаємодії як процесу впливу одних предметів і явищ на інші в певній сфері діяльності. Так, у педагогічному дослідженні, присвяченому взаємодії соціальних інститутів, В. Д. Семенов визначає взаємодію як «процес, який відбувається щонайменше між двома системами в певному проміжку часу, коли зміна стану систем відбувається не тільки узгоджено (з однаковою структурою процесу, повторенням його ступенів, що може бути зумовлене й схожим загальним генезисом систем), а взаємозумовлено» [7, 46].

Натомість філософи (М. О. Булатов, В. О. Цикін) стверджують, що взаємодія може зумовлюватися зв'язками, які не є причинними, а такими, що виражають функціональні відносини існуючих властивостей і законів, що не перебувають у генетичній єдності один щодо одного. Це положення спонукає інших дослідників акцентувати увагу на структурному підході до розгляду педагогічної взаємодії різних систем. Зокрема, М. М. Поташнік пропонує, передусім, урахувувати системи та їх основні характеристики у взаємодії останніх одна з одною.

Німецький філософ Г. Хакен розглядає взаємодію з позиції синергетичних зв'язків. Виходячи з розуміння синергетики як науки про взаємодію багатьох елементів у межах єдиної системи, Г. Хакен довів, що навіть незначні зміни зовнішніх умов можуть призвести до раптових і радикальних змін у системі. Автор докладно обґрунтував синергетичні зв'язки в різних системах, у тому числі соціальній. Основною умовою

досягнення синергетичного ефекту є фізіологічна, психологічна та духовна спільність людей, які складають даний колектив.

Такої ж думки дотримується й В. В. Корабльова, яка застосувала синергетичний підхід до вивчення ефективності функціонування педагогічного колективу та відвела синергетиці роль нового світоглядного орієнтиру, що допомагає пізнати соціальну дійсність в умовах динамічного функціонування соціальних процесів. На відміну від традиційних сфер наукового пізнання, синергетика розкриває загальні закономірності еволюції різних систем, у тому числі й соціальних. В. В. Корабльова зазначає, що синергетика формує якісно нову картину світу, де акцент припадає на становлення, когерентність (взаємопов'язаність) і кооперативність елементів суспільства, і відносить освіту до соціальних інститутів, що найбільш виразно трансформуються в динамічному світі.

Отже, взаємодія в певній соціальній системі не може спиратися виключно на причинно-наслідкові зв'язки між її структурними компонентами. Взаємодія має більш складну природу, зумовлену динамічними перетвореннями у сучасному суспільстві, потребою в мобільності та кооперативності внутрішніх зв'язків у соціальній системі. Особливістю взаємодії є взаємопідтримка, що гармонізує стосунки суб'єктів взаємодії. Взаємодія, що відбувається у площині синергетичних зв'язків, має елемент обґрунтованої спонтанності, на відміну від взаємодії, зумовленої причинно-наслідковими зв'язками.

Таким чином, у педагогічній взаємодії як полісуб'єкт можемо розглядати спільноту вчителів, учнів, батьків.

Проблема педагогічної взаємодії широко досліджувалася науковцями. У сучасній науковій педагогічній літературі досить часто вживається термін «педагогічна взаємодія», але водночас рідко зустрічається тлумачення самої дефініції. Так, у «Педагогічному енциклопедичному словнику» під педагогічною взаємодією розуміють процес, який відбувається під час навчально-виховної діяльності між вихователем і вихованцем та передбачає розвиток особистості останнього [6]. У процесі педагогічної взаємодії, на думку К. М. Шамлян, відбувається своєрідний обмін, від якого залежить очікуваний результат навчально-виховної діяльності. Сам процес взаємодії вважається ефективним лише тоді, коли обопільно навчаються та виховуються всі її учасники.

Методичну взаємодію школи та сім'ї обґрунтувала Л. П. Вороніна, охарактеризувавши її як процес, унаслідок якого відбувається дотримання обома соціальними інститутами однакових, науково обґрунтованих вихідних позицій щодо виховання учнів, узгоджений добір виховних впливів на учнів, що ґрунтується на психологічному механізмі формування цінностей особистості [2].

Отже, педагогічна взаємодія – це процес спільної діяльності суб'єктів і об'єктів навчально-виховного процесу, який характеризується їх

кількісними й якісними змінами та ґрунтується на гуманістичних суб'єкт-суб'єктних відносинах, узгодженості дій, навчанні та вихованні всіх учасників з метою досягнення очікуваного педагогічного результату.

Здійснений аналіз дозволив нам з'ясувати, що у психолого-педагогічній літературі немає єдиного тлумачення поняття «взаємодія». Проте можна стверджувати, що взаємодія – самостійна категорія педагогіки, відмінна від «спільної діяльності», і проблема взаємодії виховних інститутів є більш багатоплановою, ніж аспект об'єднання виховних сил у спільній діяльності.

Актуальною для нашого дослідження є проблема взаємодії школи та сім'ї. Вважаємо, що об'єднання їх виховного потенціалу буде ефективним засобом виховання учнів початкових класів.

Сутність взаємодії школи та сім'ї обґрунтував Л. Ц. Ваховський. На його погляд, взаємодія є цілеспрямованим, взаємозумовленим впливом взаємодіючих систем одна на іншу, що сприяє їх взаємозбагаченню, посиленню виховного потенціалу [1]. Взаємодія школи та сім'ї – це співпраця рівноправних партнерів. Тільки за такої умови кожна зі взаємодіючих систем більш ефективно виконуватиме свої функції щодо виховання підростаючого покоління. Школа – не завжди головний суб'єкт взаємодії. Якщо раніше школу вважали центром виховної роботи з учнями, то тепер вона все більше обмежується дидактичною функцією за явного зниження ролі своєї виховної діяльності.

Школа та сім'я мають працювати так, щоб діти постійно відчували єдність, оскільки різні, а інколи протилежні вимоги дорослих, як зазначає Т. В. Кравченко, призводять до невпевненості дитини. Поняття єдності виховання має психологічний і педагогічний аспекти. Психологічний передбачає з'ясування реальних можливостей і повне розуміння всіма педагогами виховних завдань. Педагогічний аспект має на меті створення виховної ситуації як у школі, так і в сім'ї, яка ставить учнів перед необхідністю поводитися відповідно до норм поведінки. Безперечно, виховні завдання не повинні суперечити одне одному.

Як і будь-яка система, взаємодія школи та сім'ї має свої функції. Функції взаємодії школи та сім'ї виділяє Т. В. Кравченко, а саме: діагностичну; прогностичну; ціннісну; організаційно-управлінську; рефлексивну. На думку Т. В. Кравченко, «взаємодія – це процес впливу різних суб'єктів один на одного, який визначає взаємний зв'язок і взаємозаміну, внаслідок чого відбувається поєднання окремих елементів у певну систему, формування її цілісності» [4, 167].

Дослідниця дає визначення поняття «форми і методи взаємодії», потрактовуючи їх як способи продукування дій педагогів і батьків, їх поєднання та реалізацію з метою надання батькам кваліфікованої педагогічної допомоги у складних життєвих ситуаціях; ознайомлення батьків

із концепцією розвитку школи, освітньою програмою, з проектами, до участі в яких залучається школа; змістом навчальних курсів. Найбільш поширеними серед них є: лекції, бесіди, педагогічні практикуми; конференції з обміну досвідом, диспути, дискусії, зустрічі «за круглим столом», вечори, консультації; відкриті уроки; виконання батьками конкретних доручень, пов'язаних із вихованням дітей; спільні заняття батьків і дітей (гуртки, секції, студії, походи, екскурсії) тощо [4, 69–170].

Таким чином, школа функціонує як організаційний і керівний центр. Саме вона домагається відповідності змісту виховної роботи в сім'ї змістові суспільного виховання. Виховуючи дітей, школа справляє виховний вплив і на сім'ю, організовує систематичну роботу з підвищення педагогічної культури батьків, залучає їх до загального процесу, використовує творчі можливості батьків у позакласній роботі.

Безумовно, таке педагогічне просвітництво відіграє значну роль у вихованні, однак воно не дасть бажаного результату без використання додаткових форм роботи, які забезпечать тісний зв'язок школи та сім'ї, а саме: класних зборів; днів відкритих дверей; батьківських комітетів; відвідування батьками школи, а вчителями – сімей; участі батьків у позакласній роботі; прес-конференцій та ін.

Особливо важливе значення має безпосередня участь батьків у шкільних справах. Це підвищує інтерес дітей до заходів, надає їм особливого значення. Відзначаючи важливість такої форми взаємодії, Л. П. Вороніна зазначає: «Іноді батьки є керівниками гуртків... Це допомагає школі ширше розвернути позакласну роботу й разом із цим зміцнює зв'язок школи та сім'ї» [2, 10].

Гурткова робота, організована школою за безпосередньої участі батьків, на нашу думку, найбільше сприяє формуванню екологічно доцільної поведінки, розвиває інтерес до природи, розширює та поглиблює знання про неї, формує відповідні почуття, спрямовує практичну діяльність. Гурткові заняття, на думку І. С. Мар'єнко, «відіграють суттєву роль у закріпленні та поглибленні отриманих раніше моральних знань, у розвитку моральних почуттів, у створенні умов для проявів ініціативи та творчості» [5, 113].

Питання взаємодії школи та сім'ї висвітлено у працях П. Ф. Лесгафта, у яких основна увага приділяється підвищенню педагогічної культури батьків. До аналізу сутності педагогічного всеобучу батьків як важливого напряму просвітницької роботи в батьківському середовищі в сучасних загальноосвітніх закладах звертається В. Вершинін. Він наголошує на важливих аспектах, які останнім часом привертають підвищену увагу й тому мають бути враховані у процесі взаємодії школи та сім'ї, а саме: зацікавленості батьків навчальним процесом, їх налаштованості на оцінку вчителя, усвідомленні власних дидактичних можливостей.

Сутність підходу до взаємодії школи та сім'ї, запропонованого Г. Кочетовою, полягає в тому, що в основу цього процесу покладено принцип «вплив на сім'ю через дитину». У центрі педагогічної уваги перебуває дитина, яка завдяки цьому стає своєрідним вихователем власних батьків, хоча не завжди усвідомлює це. Дитина – це «сполучна ланка у співпраці школи та сім'ї, консолідуючий центр, головна фігура колективної педагогічної творчості, навколо якої вибудовується цілісний навчально-виховний процес, організовується мікросоціум» [3, 196]. За цих умов дитина стає суб'єктом не лише навчальної, а й виховної діяльності, власного виховання. Більше того, дитина «стає активним суб'єктом спільної діяльності всіх учасників педагогічного процесу – вчителів, учнів, батьків і зацікавленої у вихованні дітей громадськості» [3, 197].

З огляду на те, що екологічно доцільну поведінку учнів початкових класів варто формувати під час безпосередньої й опосередкованої взаємодії з природою, яка відбувається протягом усієї повсякденної діяльності учнів, і враховуючи надзвичайний авторитет дорослих для учнів цього віку, актуальним буде поєднання виховних впливів школи та сім'ї шляхом налагодження педагогічної взаємодії.

Характеризуючи методичну взаємодію школи та сім'ї в екологічному вихованні учнів, Л. П. Вороніна зазначає, що взаємодія – це не використання спільних форм і методів екологічного виховання, а партнерська виховна життєдіяльність, що ґрунтується на рівноправності, спільності та взаємоповазі у досягненні цілей екологічного виховання.

Сформульовані Т. В. Кравченко функції взаємодії школи та сім'ї були конкретизовані щодо формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів:

- діагностична (знання про рівень сформованості екологічно доцільної поведінки дитини, потенційні можливості її розвитку, труднощі, з якими вона стикається у процесі формування екологічно доцільної поведінки; про роль сім'ї у формуванні екологічно доцільної поведінки);
- прогностична (усвідомлення учасниками взаємодії результатів, яких вони прагнуть досягти у процесі формування екологічно доцільної поведінки учнів, а також визначення напрямів подальшої взаємодії);
- ціннісна («екологічний ціннісний внесок» кожного з учасників взаємодії, адресований як окремим учасникам цього процесу, так і всій спільноті батьків, дітей, учителів);
- організаційно-управлінська (упорядкування процесу взаємодії з метою організації екологічно доцільної діяльності);
- рефлексивна (повнота й адекватність розуміння кожною зі сторін взаємодії важливості обопільного формування екологічно доцільної поведінки учнів).

Висновки. Отже, взаємодія школи та сім'ї в контексті формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів – це обопільний вплив суб'єктів навчально-виховного процесу (учителів, батьків та учнів), який ґрунтується на гуманістичних суб'єкт-суб'єктних відносинах, узгоджених діях, з метою збереження природи.

Аналіз філософської, соціологічної та психолого-педагогічної літератури засвідчує, що науковці та педагоги-практики у своїй більшості одноставні в тому, що взаємодія школи та сім'ї є важливим процесом, який має широкі можливості для надання сім'ї психолого-педагогічної допомоги щодо виховання дітей, насамперед, завдяки підвищенню педагогічної культури батьків.

У даній роботі розглядалися лише деякі питання взаємодії школи та сім'ї у вихованні учнів початкової школи, що не охоплює всіх аспектів проблеми. Потребують подальшої розробки та вивчення педагогічні умови формування екологічно доцільної поведінки учнів початкових класів у взаємодії школи та сім'ї.

ЛІТЕРАТУРА ЛІТЕРАТУРА

1. Ваховський В. Ц. Філософія і педагогіка: проблеми взаємодії / В. Ц. Ваховський // Освіта на Луганщині. – 1996. – № 2/3. – С. 8–11.
2. Вороніна Л. П. Взаємодія школи й сім'ї в екологічному вихованні / Л. П. Вороніна // Шкільний Світ. – № 18/19 (290/291). – 2005, травень. – С. 3–25.
3. Кочетова А. От ребенка – к семье и к совместному сотрудничеству. Новые аспекты взаимодействия семьи и школы / А. Кочетова // Народное образование. – 2005. – № 8. – С. 196–202.
4. Кравченко Т. В. Соціалізація дітей шкільного віку у взаємодії сім'ї і школи : [монографія] / Т. В. Кравченко. – К. : Фенікс, 2009. – 416 с.
5. Марьенко И. С. Основы процесса нравственного воспитания школьников : учеб. пособ. для студ. пед. ин-тов / И. С. Марьенко. – М. : Просвещение, 1980. – 183 с.
6. Педагогический энциклопедический словарь / редкол. : М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова и др. ; гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М. : Большая рос. энцикл., 2002. – 528 с.
7. Семенов В. Д. Взаимодействие школы и социальной среды: опыт исследования / В. Д. Семенов. – М. : Педагогика, 1986. – 112 с.

РЕЗЮМЕ

Колышкина А. П. Теоретические аспекты взаимодействия школы и семьи в воспитании школьников.

В статье обобщены попытки разных ученых определить особенность взаимодействия как социального механизма. Осуществлен анализ сущности и структуры понятия «взаимодействие», в ходе которого важно обратиться к рассмотрению категорий «педагогическое взаимодействие» и «совместная деятельность». Выяснено, что взаимодействие – самостоятельная категория педагогики, отличительная от «совместной деятельности», и проблема взаимодействия воспитательных институтов более многоплановая, чем аспект объединения воспитательных сил в совместной деятельности. Обоснованно структурные компоненты в системе взаимодействия школы и семьи, уточнены функции взаимодействия школы и семьи в формировании экологически целесообразного поведения учащихся начальных классов (диагностическая,

прогностическая, ценностная, организационно-управленческая, рефлексивная), а также сформулировано ключевое понятия проблемы.

Ключевые слова: *взаимодействие, педагогическое взаимодействие, методическое взаимодействие, совместная деятельность, функции взаимодействия, воспитание, поведение, ученики начальных классов.*

SUMMARY

Kolyshkina A. *The Theoretical Aspects of the Interaction between the School and the Family in the Upbringing of Students.*

This article summarizes the various attempts of the scientists to determine the feature interaction as a social mechanism. The analysis of the nature and structure of the concept of «interaction» during which it is important to turn to the consideration of the categories «educational cooperation» and «synergy» is given. It is shown that the interaction is an independent category of pedagogy which is different from «joint activity» and the problem of interaction between educational institutions is more multifaceted than the educational aspect of union forces in joint activity.

School and family should work so that the children always felt unity as different and sometimes conflicting demands of adults, leading to uncertainty about the child. The concept of the unity of education, psychological and pedagogical aspects is analyzed. Psychological clarifications provide real opportunities and a full understanding of all teachers' educational objectives. The teaching aspect aims to create educational situation in school and in the family that puts students to the need to behave according to the rules of conduct. Undoubtedly, the educational objectives should not contradict each other. The basis of interaction between school and family on the principle of «impact on the family because of the child» is presented. The centre of attention is teaching a child who thus becomes a kind of tutor own parents, though not always aware of it. The child is a link between school and family, a consolidating centre, the main figure of collective pedagogical work, which is built around a holistic educational process.

The grounded structural components in the system of interaction between school and family, the functions specified interaction of school and family formation about environmentally sound behaviour of primary school pupils (diagnostic, prognostic, values, and organizational management, reflexive) and the definition of key concepts problems are characterized.

The scientists and practicing teachers for the most part unanimous that the interaction of school and family is an important process that has a sufficient opportunity to provide a family psychological and educational assistance to the education of children, primarily due to increased pedagogical culture of the parents.

Key words: *an interaction, a pedagogical interaction, a methodical interaction, joint activity, an interaction function, education, behaviour, primary school pupils.*